

Beslutningsforslag nr. B 98. Fremsat den 18. april 2002 af Keld Albrechtsen (EL) og Line Barfod (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om aktindsigt og offentlighed i EU

Folketinget opfordrer regeringen til under det danske EU-formandskab at stille forslag om udarbejdelse af nye regler om aktindsigt og offentlighed i EU med henblik på at gennemføre Amsterdamtraktatens bestemmelser på en måde, som er i overensstemmelse med den erklærede hensigt om åbenhed som bærende princip, og således at følgende punkter indgår i forslaget:

- a) fjernelse af og indskrænkninger i undtagelser fra aktindsigt,
- b) at EU-ombudsmanden hurtigt og effektivt kan omgøre en afgørelse om afslag på ansøgning om aktindsigt,
- c) at korrespondance mellem Generaldirektoratet m.fl. og mellem Europa-Kommissionen og tredjepart – herunder stater og juridiske personer – er offentligt tilgængelige,
- d) at der indføres lige adgang for alle borgere til den samme aktindsigt i de samme dokumenter samtidig.

Bemærkninger til forslaget

Sidste år – den 3. maj 2001 – vedtog Europa-Parlamentet det kompromisforslag, som Rådet og Europa-Parlamentet var nået frem til om EU's nye forordning om aktindsigt i EU-dokumenter. Senere blev den samme tekst godkendt på et Rådsmøde den 11. juni 2001.

Den nye forordning om aktindsigt i EU-dokumenter blev præsenteret som en sejr for åbenhed og indsigt i, hvad Unionen går og laver. Men det er et »fremskridt« med mange indbyggede tilbageskridt. Dels er der mange undtagelser fra de generelle regler om retten til aktindsigt, dels vil »fremskridtet« være helt afhængigt af, hvilken tolkning/praksis EU-institutionerne anlægger i forvaltningen af denne aktindsigt. Og med udgangspunkt i erfaringerne med samme EU-system er der ingen grund til optimisme. Dette kunne man da også genfinde i det tidligere belgiske EU-formandskabs sønderlemmende kritik af EU-systemet op til Laeken-topmødet i december 2001. I dette udkast til topmødeerklæring – som senere blev udvandet på selve topmødet – konstaterede det belgiske EU-formandskab, at der foregår for meget bag lukkede døre, uden at befolkningen bliver inddraget – endsi- gende infor- meret.

Den vigtigste kritik af den nye forordning om aktindsigt er den lange række af undtagelser fra retten til aktindsigt, som kan begrundes med:

- den offentlige sikkerhed,
- forsvars- og militærspørgsmål,
- internationale relationer,
- Fællesskabets finansielle, monetære eller økonomiske politikker samt
- beskyttelsen af enkeltpersoners integritet og privatlivets fred.

Desuden kan EU-institutionerne afslå anmodninger om aktindsigt, hvis man risikerer at underminere beskyttelsen af:

- fysiske eller juridiske personers kommercielle interesser, herunder intellektuel ejendomsret,
- domstolsprocedurer og juridiske rådgivning,
- formålet med inspektioner, undersøgelser eller revision.

En tredje form for undtagelse fra retten til aktindsigt er, når institutionerne erklærer, at det pågældende interne dokument ikke må udleveres, hvis en offentliggørelse heraf kan underminere institutionernes beslutningsproces, eller hvis et dokument indeholder synspunkter til intern brug osv.

Desuden står der i artikel 9, at man kan nægte aktindsigt om såkaldt »følsomme dokumenter«. Disse følsomme dokumenter kan stamme fra et af EU-landene, fra internationale organisationer eller EU-institutionerne selv. Følsomme dokumenter er dokumenter, som er klassificeret som »yderst hemmelige« eller »hemmelige« eller »fortrolige«. Aktindsigt i sådanne dokumenter kan kun gives med pågældende lands, internationale organisations eller EU-institutions samtykke.

Som man kan læse, er der rige muligheder for EU-institutionerne eller for et EU-land for at påkalde sig den ene eller anden undtagelse i forhold til at frigive de pågældende dokumenter. Det er oplagt, at der er klare eksempler på dokumenter, som er »følsomme«, og som reelt kan begrunde et nej til aktindsigt. Men det er lige så oplagt, at hvad EU-institutionerne kan finde på at definere som hørende ind under en af ovennævnte undtagelser og dermed fritage for retten til aktindsigt, er uendelig.

Derfor konstaterer Udenrigsministeriet da også i sit svar på udvalgs spørgsmål 179 af 7. maj 2001 – jf. Europaudvalgets bilag 1154 i folketingsåret 2000-2001 – at »... den nøjagtige virkning af de nye regler i høj grad vil afhænge af den praksis, der anlægges. De nye regler hviler – ligesom de danske regler – på det grundprincip, at hvert enkelt dokument må underkastes en konkret vurdering med henblik på at afgøre, om de hensyn, der er indeholdt i undtagelsesbestemmelserne, vil lide skade (bliver »undermineret«), hvis et dokument offentliggøres«.

Det er da også præcis denne lange række af undtagelsesbestemmelser, som har fremkaldt den skarpe kritik af den nye forordning om aktindsigt, og som fik det finske medlem af Europa-Parlamentets grønne gruppe, Heidi Hautale, til at kalde artikel 9 om »føl-

somme dokumenter« for et stort sort hul med vide grænser for at undtage dokumenter fra aktindsigt.

Det synes oplagt, at denne lange række af undtagelser åbner for en meget restriktiv praksis, og forslagsstillerne håber, at Folketinget og regeringen vil være med til at tage hele dette område op igen under det danske EU-formandskab og arbejde for regler om aktindsigt, som er konsistente med Amsterdamtraktatens formuleringer om åbenhed og aktindsigt, hvad den nye forordning absolut ikke kan siges at være udtryk for.

Som eksempel på undtagelser, som efter forslagsstillernes opfattelse bør udgå, er undtagelserne om unionens økonomiske interesser samt virksomhedernes finansielle interesser. Desuden skal henvendelser til en EU-institution fra en tredjepart eller et EU-medlemsland heller ikke undtages fra aktindsigt.

Men at kampen for mere åbenhed, aktindsigt og gennemsækelighed er en kamp op ad bakke, illustreres også af nogle udtalelser fra Europa-Kommissionens næstformand, Neil Kinnock.

Kinnock udtalte ifølge Ritzau den 19. marts 2002 på en pressekonference i København samme dag: »Hvis man presser for hårdt på med åbenheden, kan virkningen blive den modsatte af det ønskede. Hvis

solen skinner ind gennem vinduerne på alt, vil desto flere beslutninger blive truffet i skyggerne«. Hans bemærkninger var en reaktion på et forslag fra den tyske forbundskansler, Gerhard Schröder, om en delvis åbning af møderne i Ministerrådet.

Desuden mener forslagsstillerne også, at den trange og tidkrævende bureaukratiske vej gennem EU-institutionerne i forhold til borgernes muligheder for at klage over afvisning af aktindsigt skal forkortes og lattes væsentligt.

Ifølge den nuværende forordning har en borger krav på svar på anmodning om aktindsigt efter 15 dage. Hvis vedkommende får afslag, kan borgeren fremsætte en såkaldt bekræftende begæring, som også skal besvares af EU inden for 15 dage. Men denne frist kan dog i specielle tilfælde forlænges med 15 dage, og hvis borgeren stadig får nej til aktindsigt, kan han/hun så klage til EU's ombudsmand eller EF-Domstolens ret i første instans.

Efter forslagsstillernes opfattelse bør den enkelte borger umiddelbart efter det første afslag kunne gå direkte til ombudsmanden i EU med sin sag. Den anden procedure lugter langt væk af forhaling og forsøg på at køre borgeren træet ved en lang klageprocedure.